

ПРАВИЛНИК за работата на Комисията по академична етика при ИМИ-БАН

Приет от НС на ИМИ на 21.02.2020 г. (Протокол № 3).

Раздел I – ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този Правилник урежда устройството, дейността и управлението на Комисията по академична етика (КАЕ) към ИМИ-БАН съгласно Закона за БАН, Устава на БАН, Правилника за дейността на ИМИ-БАН, Етичния кодекс на служителите в Българската академия на науките (ЕКСБАН) и Етичния кодекс на учените от ИМИ-БАН (ЕКИМИ).

Чл. 2. КАЕ се конституира в състав и мандат с решение на Научния Съвет (НС) на ИМИ-БАН. Промени в състава ѝ се правят с решение на НС на ИМИ и в съответствие с Раздел III от Правилника на КАЕ при ИМИ.

Раздел II – ПРЕДМЕТ НА ДЕЙНОСТ

Чл. 3. Основни задачи на КАЕ са:

- (1) Да подготвя и внася за обсъждане и приемане от НС или Общото събрание (ОС) на ИМИ-БАН на академични актове и решения, касаещи етичните взаимоотношения в ИМИ-БАН.
- (2) Да разглежда етични проблеми, които са извън компетентността на ръководните органи на ИМИ-БАН.

Чл. 4. Роля за изграждането на нравствените взаимоотношения между служителите и учените в ИМИ-БАН имат членовете на НС и на ОС на ИМИ-БАН. Основна цел на дискусиите в НС и ОС по време на редовните заседания, както и на общуването между членовете им извън тях, е достигането до демократични решения, отчитащи както интересите на института като цяло, подчинени на обществения интерес, така и на отделните звена и колеги, влизащи в неговия състав.

- (1) Членовете на НС и ОС участват в дискусиите на принципа на равноправието. Критиките, възраженията и полемиките не се определят от научните степени и длъжности на участниците, както и от техните формално-административни позиции.
- (2) Участниците в заседанията на НС и ОС следва да се стремят към ясни, точни и аргументирани изказвания, фокусирани върху конкретния разглеждан проблем.
- (3) Обидите, обвиненията и дискриминациите, изброени в чл. 9 от ЕКИМИ и чл. 13 на ЕКСБАН, се смятат за абсолютно недопустими и морално осъдителни.

Чл. 5. В рамките на своята компетентност КАЕ:

- (1) Разглежда постъпилите в Комисията жалби относно нарушения на ЕКИМИ и ЕКСБАН, като при необходимост изисква допълнителен доказателствен материал – протоколи от заседания, документирани публични изяви и изяви в академичната среда на ИМИ, устни показания на свидетели на конфликтната ситуация и др.
- (2) Произнася се върху основателността на подадените жалби съобразно раздел VI от настоящия Правилник.
- (3) Изготвя:
 1. Писмени становища относно жалбите, подадени съобразно чл. 15, чл. 16 и чл. 17 от настоящия Правилник
 2. Препоръки за подобряване на нравствените взаимоотношения между служителите и учените в ИМИ-БАН.
 3. Предложения за допълване и/или изменения на ЕКИМИ.
- (4) Изпълнява посреднически функции между засегнатите страни до изясняване и разрешаване на спорните или конфликтни ситуации помежду им.

Раздел III – СЪСТАВ И УПРАВЛЕНИЕ НА КАЕ

Чл. 6. КАЕ към ИМИ-БАН се състои от трима членове, избирани чрез явно гласуване от НС на ИМИ-БАН за срок от три години.

- (1) За членове на КАЕ се предлагат учени и служители на ИМИ-БАН, доказали с поведението и научната си биография висок *морален статус* и *авторитет* сред своите колеги, позволяващ им да разглеждат *обективно* и *безпристрастно* постъпилите в комисията сезирания.
- (2) Първото заседание на КАЕ се насрочва и свиква от Председателя на НС на ИМИ. На това заседание се избира ръководството (председател и зам.-председател) на комисията по предложение на нейните членове или на НС на ИМИ.
- (3) Присъствието на всички членове на КАЕ на първото заседание е задължително.
- (4) Ръководството (председател и зам.-председател) на КАЕ се избира с явно гласуване и мнозинство повече от половината от общия брой на нейните членове.
- (5) В случай, че председателят е възпрепятстван да свика или ръководи заседание на КАЕ, неговите функции се поемат от зам.-председателя.
- (6) Когато член на комисията е страна в етичен спор, разглеждан от нея, той се отстранява от участие в дейността ѝ до решаването на казуса, за да бъде избегнат конфликтът на интереси.

Чл. 7. Предсрочното прекратяване на членството в КАЕ става:

- (1) По собствено желание чрез писмено заявление за оставка, внесена на заседание на комисията. Членството се смята за прекратено от датата на заседанието, на което комисията бива официално уведомена от своя председател за подадената оставка, която не се гласува. Копия от подаденото заявление и протокола на заседанието се изпращат на Ръководството на НС.
- (2) При фактическа или предстояща невъзможност за участие в работата на КАЕ повече от шест месеца чрез писмено уведомяване или констатация на ръководството на комисията. След обсъждане в комисията Ръководството на НС бива писмено уведомено чрез копия от подаденото заявление и протокола на заседанието.
- (3) При фактическо неучастие в три или повече последователни заседания на КАЕ в рамките на дванадесет месеца без уважителни причини.

- (4) Въз основа на категорично установени от членовете на комисията нарушения на нейния Правилник или на ЕКСБАН и ЕКИМИ. Предложение за прекратяване на членството се прави на заседание на комисията и се гласува с мнозинство от повече от половината състав. Присъствието на всички членове на комисията в тези случаи е задължително - за първо заседание на КАЕ по казуса или отложено такова при съобщение, че някой от членовете е сериозно възпрепятстван. При повторно отсъствие на засегнатия член, останалите могат да вземат решение с единодушие. Копие от протокола от заседанието се изпраща до Председателя на НС, който предлага на НС да гласува отзоваването от комисията на съответния неин член.
- (5) При напускане на член на комисията на ИМИ-БАН. Ръководството на НС се уведомява писмено за тази промяна от председателя на комисията.
- (6) На мястото на напуснал или отзован член се избира нов съобразно чл. 2, до изтичането на мандата на КАЕ.

Раздел IV - ОБЩУВАНЕ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА КАЕ

Чл. 8. Ръководни морални принципи за общуване в КАЕ са заложените в ЕКСБАН, ЕКИМИ и Европейската харта на учените, като:

- (1) *Свобода на мисленето и словото* – всеки член на КАЕ изказва своите аргументирани становища, съобразени с посочените в чл. 1 документи.
- (2) *Отговорност, безкористност и безпристрастност* – членовете на КАЕ се придържат единствено към нормативните предписания, без да проявяват скрити или явни пристрастия към засегнатите в етичните казуси страни.
- (3) *Обективност* – неутралност и придържане единствено към изложените факти и обстоятелства относно конкретните морални казуси.
- (4) *Критичност и самокритичност* – ефективността на дискусиите в КАЕ зависи от вслушването в аргументите на всичките ѝ членове.
- (5) *Откритост* – всеки служител на ИМИ-БАН и засегнатите страни имат правото да получат информацията относно работата на КАЕ, както и достъп до нейните протоколи.
- (6) *Доверие и честност* – членовете на КАЕ разчитат, че при разглежданите спорни казуси всеки от тях привежда надеждна и обективно проверена информация.
- (7) *Равнопоставеност* – зачитане на демократичността и диалогичността при взимането на решения.

Чл. 9. Стилът на общуване в КАЕ включва следните моменти:

- (1) Способност за абстрахиране от собствените емоции и лични пристрастия като неотменимо условие за етически обосновани и обективни отсъждания.
- (2) Отказ от опити за налагане на неаргументирани мнения или оценки относно моралния или неморален характер на нечия постъпка, действие или изказване.
- (3) Способност за отчитане на различни гледни точки чрез изключване на личните емоционални или идеологически пристрастия.
- (4) Отхвърляне на авторитарно-манипулативния стил на общуване, водещ до превръщането на лидера в последна инстанция на ценностното „знание“ и морално отсъждане, както и до комплиментарните на тази позиция конформистки нагласи.

Раздел V - СВИКВАНЕ, РЪКОВОДСТВО И ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗАСЕДАНИЯТА

Чл. 10. Заседание на КАЕ се свиква най-малко веднъж на 12 месеца, по предложение на нейния председател, на председателя на НС на ИМИ или по искане на най-малко двама нейни членове, които внасят писмена молба до председателя на КАЕ (ако той / тя отсъства или е възпрепятстван да ръководи заседанията, до зам.-председателя) или до председателя на НС. Датата, мястото и часът на заседанието се определят от председателя на КАЕ или заместващото го лице след съобразяване с възможностите за участие на всички членове на комисията.

Чл. 11. Заседание на КАЕ се провежда:

- (1) Ако присъстват повече от половината от общия брой нейни членове.
- (2) Поради спецификата на научните ангажименти на членовете на комисията при неотложни случаи заседания се провеждат и с помощта на съвременните електронни средства: конферентни връзки, скайп, имейли, телефонна комуникация и др.
- (3) Заседанията на КАЕ се ръководят от председателя или заместник-председателя на комисията.
- (4) Заседанията на КАЕ се протоколират от избран на заседанието протоколчик.
 1. Окончателният протокол се изготвя в едномесечен срок от провеждане на заседанието и се съхранява в архива на КАЕ, като копие се предава на Ръководството на НС.
 2. При необходимост се правят копия на протокола, които се предоставят с подпис от председателя на КАЕ:
 - а) на заинтересованите ръководни органи на ИМИ-БАН;
 - б) на страните, засегнати в етичен спор, за който комисията е била уведомена по надлежния ред, описан в този правилник.

Чл. 12. По преценка на КАЕ на заседанията ѝ могат да бъдат поканени за изслушване представители на засегнатите в конкретния етичен казус страни, както и евентуални свидетели, посочени от тях.

Чл. 13. Заседанията на КАЕ протичат при спазването на следните правила:

- (1) Председателят на комисията свиква заседанията, като предварително уведомява по електронен път нейните членове за датата, мястото, часа и дневния ред.
- (2) Членовете на КАЕ имат правото да предложат включването в дневния ред на допълнителни точки, които се подлагат на гласуване.
- (3) Заседанието започва с приемане на окончателния дневен ред, който се прочита от председателя на комисията.
- (4) Преди разглеждането на основните точки председателят прочита решения от предишни заседания или на части от тях, ако те имат отношение към подлежащите на разглеждане казуси.

Раздел VI – ПРАВИЛА ЗА СЕЗИРАНЕ НА КОМИСИЯТА

Чл. 14. КАЕ не разглежда случаи, отнасящи се до:

- (1) Лични преживявания на обида или нанесени морални щети без привеждането на обективни доказателства за нарушаване на ЕКСБАН и ЕКИМИ или на настоящия Правилник.
- (2) Предвиждащи търсенето на *дисциплинарна отговорност* и налагането на *дисциплинарни санкции*, както и до параграфи № 6 и 7 от преходните и заключителни разпоредби на ЕКСБАН.

(3) Нарушения, които влизат в областта от компетенции на българските правораздавателни органи, като: *плагиатство, кражба на интелектуална собственост* и др.

Чл. 15. КАЕ може да бъде сезирана относно етичката страна на нарушенията, описани в чл. 14, ал. 2 и 3, след като компетентните правораздавателни или административни органи се произнесат с окончателни решения върху тях и при спазване на описания в чл. 16 и чл. 17 ред.

Чл. 16. Сезирането на КАЕ става чрез:

- (1) Посочване на моралните принципи, норми и правила от ЕКСБАН и ЕКИМИ, които според жалбоподателя са нарушени във връзка с чл. 3 и чл. 4 от настоящия Правилник.
- (2) При подаването на оплакване се излагат *обективни факти, обстоятелства, свидетели и/или свидетелства*, а не *интерпретации* или *оценки*, породени от лични преживявания, емоции, политически пристрастия или друг тип идеологически ориентации.

Чл. 17. Жалбите до КАЕ се внасят в писмена форма до председателя ѝ, заведени в деловодството на ИМИ.

Раздел VII - ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

Чл. 18. КАЕ взема решения, ако заседанието е редовно по смисъла на чл. 11, ал. 1 и 2 от този Правилник.

Чл. 19. КАЕ взема решения с поименно гласуване и квалифицирано мнозинство, т.е. при най-малко два гласа.

- (1) Всеки член на комисията излага своите аргументи за отсъждане върху конкретния казус, основавайки се на посочените в чл. 1 документи.
- (2) Всеки присъствал на заседанието член на КАЕ има право да оспори решенията на комисията, ако смята, че те противоречат на принципите, записани в ЕКСБАН, ЕКИМИ и/или в този Правилник.
- (3) В този случай той може да се обърне с писмено аргументирано възражение до Председателя на НС на БАН, посочвайки изрично кои разпоредби на двата документа и по какъв начин са нарушени от членове на комисията.
- (4) Председателят на НС на ИМИ решава дали да върне казуса за преразглеждане в КАЕ или да го включи в дневния ред на НС.

Чл. 20. Решенията на КАЕ се изпращат на засегнатите страни и на НС на ИМИ. Когато те не се вземат с пълно мнозинство, се излагат мотивите и аргументите „за“ и „против“ на всички членове на комисията.

Раздел VIII – КОНТРОЛ НА ДЕЙНОСТТА

Чл. 21. КАЕ се отчита пред НС на ИМИ, като представя:

- (1) Доклад за работата си в края на всяка мандатна година.
- (2) Информира НС на ИМИ за отхвърлените и разгледани жалби, като мотивира решенията си и изказва препоръки за подобряване на етичните взаимоотношения между служителите на ИМИ-БАН.
- (3) В края на своя мандат, въз основа на натрупания опит, КАЕ прави препоръки за подобряване на организацията на дейността на бъдещата комисия.

Раздел IX – ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА САНКЦИИ

Чл. 22. Когато КАЕ констатира, че не е извършено нарушение на ЕКИМИ и ЕКСБАН:

- (1) Случаят се смята за приключен, освен ако някоя от засегнатите страни не посочи аргументирано чрез нова писмена молба до КАЕ, че Комисията е нарушила при отсъждането си някои от ръководните за нея документи. Тогава случаят се връща за преразглеждане.
- (2) При повторно отхвърляне на жалбата засегнатата страна уведомява Ръководството на НС, което преценява дали е основателно тя да бъде внесена за обсъждане в НС или решението на КАЕ е окончателно.

Чл. 23. В случай, че КАЕ констатира нарушаване на ЕКИМИ и/или ЕКСБАН, тя уведомява писмено засегнатите страни, като изготвя препоръчителен доклад до НС на ИМИ. Докладът може да предлага следните мерки:

- (1) Формално предупреждение.
- (2) Мотивирано предложение за публично изявление на Ръководството на НС като порицание за извършеното нарушение.
- (3) Информиране на членовете на НС на ИМИ-БАН за нарушения по смисъла на ЕКИМИ и/или ЕКСБАН.
- (4) Препоръки за прилагане от компетентните органи по §2 от Преходните и заключителни разпоредби на ЕКИМИ.

Раздел X – ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. Проектоправилникът за работата на Комисията по академична етика към ИМИ-БАН е приет на нейно редовно заседание на 19.02.2020 г. с Протокол № 1. Този Правилник е утвърден от НС на ИМИ-БАН на заседанието му на 21.02.2020 г. и влиза в сила от деня на утвърждаването му.